

Stignæs i korte træk

MIKAEL FUNCH

I det sydvestlige hjørne af Sjælland findes et af landets fineste efterårstræksteder. Det er Stignæs-halvøen, som omfatter en lang række biotoper, såsom skov, opdyrket jord, mose, strandenge og bymæssig bebyggelse, samt en ca 7 km lang kyststrækning, hvorfra det er muligt at studere fuglenes træk mod syd.

Som navnet siger, er Stignæs et næs uden nogen fysisk ledelinie hvor trækket kan blive koncentreret eller opfanget, og derfor foregår trækket over en bred front fra Gedehaven i nord til et par kilometer sydøst for Stignæs havn. Dette spredte træk gælder hovedsageligt småfugle og vadefugle, som det derfor ikke er muligt at give konkrete træktotaler på. For rovfuglene, derimod, gælder at Stignæsskoven virker yderst tiltrækkende med sine termiske opvinde, og derfor kan rovfugletrækket iagttages ret koncentreret omkring havnen og Stignæs fuglestation. Det skønnes, at ca 75% af rovfuglene trækker over skoven mens de resterende "går" over Gedehaven eller sydøst om Stignæsværket. Ud fra dette må man formode, at en usædvanlig høj procentdel af det totale rovfugle-

træk over Stignæshalvøen kan registreres, hvis man bare stiller sig det rigtige sted.

Som på ethvert andet træksted er forskellige faktorer med til at "skabe" trækket, og for at få det bedst mulige ud af en dag på Stignæs bør man have lidt forhåndskendskab til vejrets indflydelse på trækket. Denne lille artikel skulle kunne give et overblik over disse forhold.

Uffe Dam Andersen takkes for korrekturlæsning og givtige diskussioner.

Fugletrækket

Hovedparten af de trækkende fugle ved Stignæs er arter, hvis oprindelsessted ligger i Finland og Sverige. De passerer Sjælland på vej mod syd og kan raste eller flyve non-stop til Stignæs og bruge Agersø og Omø som "springbræt" til den videre tur over f.eks. Langeland.

Hvis man er til småfugle, er det ikke så vigtigt hvor man finder sin observationsplads. Det bredfrontede træk vil gøre det muligt at iagttage rastende og trækkende småfugle over det meste af

Eksempler på nogle "store" dage på Stignæs

23. september 1990 (vind SV 2-3, skydække 0/8, sigt 25 km)	
Huldue	14
Lille Flagspætte	1
Rødstrubet Piber	1
Bjergvipstjert	5
Stær	3030
Bogfinke/Kvækkerfinke	91000
Grønsisken	1128
Lille Korsnæb	155
Laplandsværpling	1
28. september 1991 (vind S 1, skydække 3/8, sigt 25 km)	
Rød Glente	17
Rørhøg	7
Blå Kærhøg	11
Spurvehøg	356
Musvåge	1444
Tårnfalk	19
Aftenfalk	1
Dværgfalk	3
Vandrefalk	1
4. oktober 1991 (vind VSV 3, skydække 5/8, sigt 20 km)	
Rød Glente	1
Blå Kærhøg	3
Duehøg	1
Spurvehøg	254
Musvåge	1793
Fjeldvåge	6
Dværgfalk	2
Hedelærke	11
Bjergvipstjert	3
Misteldrossel	6
Blåmejse	244
Bogfinke/Kvækkerfinke	79400
Grønsisken	1371

området. Dog er den største koncentration at finde omkring P-pladsen og Ørnehoved. Til kratluskerfolket kan krattet og bærbuskene omkring Stignæsværket (SEAS) anbefales. Her ses mange spændende arter, såsom drosler, fluesnappere og finker. I august er Husrødstjert så godt som sikker. I løbet af efteråret kan der ses flere "toppe" i trækket, bl.a. i månedsskiftet august/september og senere igen omkring 1. oktober; men alt i alt er der fugle at se på hele sæsonen igennem. Arternes fænologi vil ikke blive beskrevet her, da spørgsmålet er for komplekst til at kunne behandles på nogle få sider.

Specielt lige efter solopgang kan mængder af småfugle ses trække op langs skovkanten og ky-

sten til Ørnehoved og ud over Agersø Sund. Det foregår ofte i svage vest- og nordvestlige vinde. Ved vind fra sydlige retninger trækker de derimod direkte ud fra skoven og området omkring Stignæs-skoven. Specielt sydvestenvinde giver de bedste betingelser for obs. af småfugletræk ved Stignæs. Modvinden presser fuglene ned, og registreringsbetingelserne bliver derfor de bedste.

Rovfuglene er nok de fugle, Stignæs er bedst kendt for, og det er da også den gruppe, som er bedst studeret. Lokaliteten kan fremvise et sæson-gennemsnit på ca 160 Rørhøge, 150 Blå Kærhøge, 20.000 Musvåger, 2300 Hvepsevåger, 4200 Spurvehøge, 50 Fiskeørne og 6 Vandrefalke, for at nævne nogle af de mest markante arter. I alt er 22 rovfuglearter blevet iagttaget i Stignæsområdet.

På de gode dage vil trækket ofte allerede begynde ved solopgang, hvor de første Musvåger og Spurvehøge trækker aktivt. Det er formodentlig fugle fra området omkring Skælskør og Sydvestsjælland eller fugle, der har rastet i de nærliggende remiser og småskove. Dog begynder rovfugletrækket ofte først ved 10-tiden, hvor solen tillader de første svævetrækkere at bruge termik over skoven. Et ophold, specielt i vågetrækket, ses mellem kl. ca 11:30 og 13:30, så her er det muligt at nyde sin madpakke uden alt for mange afbrydelser. Ved halv 2 tiden ses frontløberne for de fugle, der er kommet længere væk fra. Det er fugle, der er kommet over Sundet, eller som har overnattet i de store skovområder i Nordsjælland. De kan nu ses trække over Stignæs til langt hen på eftermiddagen, alt efter vejret og trækkets intensitet.

Observationspladser

Her nævnes nogle af de klassiske og bedste steder at opholde sig, når dette træk skal opleves. For dem alle gælder, at sigtbarheden skal være god (helst over 10 km), skydækket minimalt og vindstyrken ikke over 5 Beaufort.

Ørnehoved

Dette er stedet yderst på Stignæs-halvøen (se kortet), hvor fuglestationens observatør registrerer trækket de første 5 timer af dagen. Her kan trækket af rovfugle være meget koncentreret og ofte foregå lige over hovedet på én, hvis vinden er vest-sydvest. Desuden er udsigten over Gedehaven og op mod Korsør god, så trækket kan ses selv om det "går" ud længere mod nord. En ulempe er dog, at man fra kl. ca 09:30 har modlys over skoven i syd-østlig retning, hvilket er generende når fuglene trækker ud over parkeringspladsen og Stignæs havn.

Parkeringspladsen

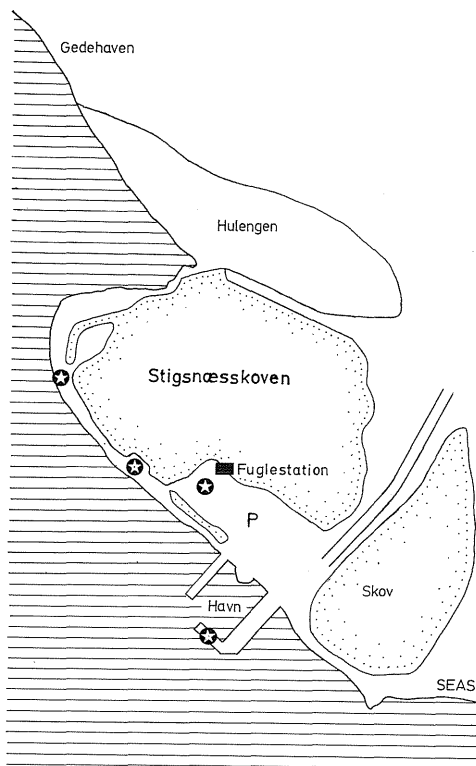
Når de "lokale" fugle er trukket ud ved Ørnehoved, er det en god idé at rykke sin observationsplads længere mod sydøst. Parkeringspladsen er fin at observere fra, når vinden kommer fra nordlige retninger. Her sidder man i læ og har et udmærket overblik over de nærmeste dele af skoven. Dog kan man let gå glip af en del af det træk, der passerer nord for pladsen, da skoven delvist dækker for det. Men man kan med solen i ryggen se, hvad der rører sig over Stignæsværket, hvor fuglene gerne trækker i vinde fra øst-sydøst.

Teltpladsen

Dette sted var tidligere det mest populære, når der op ad dagen skulle kigges efter rovfugle, og man kan stadig se "gamle" feltornitologer stille sig på den lille jordvold, der løber langs kysten lige nord for parkeringspladsen. Dette sted giver dog ikke længere det helt store overblik, fordi skoven har vokset sig for høj. Men der kan da stadig komme dage, hvor det hele "går lige over".

Molen

Den ubestridte favoritplads er ydermolen i Stignæs havn. Her er det rigtig godt at placere sig, efter man har tilbragt morgen- og formiddagstimerne på Ørnehoved. Stedet giver fuldt overblik over skoven, op langs kysten til Ørnehoved og mod syd til det mindre skønne Stignæsværk. Efter middagstid har man solen fra siden, og det er sjældent, at nogle af de større fugle slipper ubemærket forbi. Desuden har molen den fordel, at livet i havnen kan studeres på de fuglemæssigt tamme dage.

Vindretningen er ikke helt så vigtig, når man står og laver "moleobs", for er der træk over Stignæshalvøen, vil det altid kunne iagttages herfra. Det er kun i retningen mod nordøst, at rovfuglene ikke kan ses.

Fuglestationen

Stignæs fuglestation fungerer året rundt, men aktiviteten er størst under efterårstrækket. Det vil sige fra sidst i juli, hvor trækket af vadefugle, Mursjeler og svaler begynder, til et par uger ind i november, alt efter hvor intensivt trækket forløber sidst på året. Resten af året varetager Stignæsgruppen yngle- og rasteoptællinger, opsætning af redekasser, ringmærkning af bl.a. Ederfugl og Tårnfalk, turarrangementer og udgivelse af rapporter. For mere detaljerede oplysninger er man meget velkommen til at kontakte personalet på fuglestationen.

Den 10. august 1991 kunne Stignæs fuglestation fejre 10 års jubilæum. Samtidig blev skurvoggen og de informative tavler, som findes på vognen, totalrenoveret. Det har forhåbentlig hjulpet til at sikre fremtidsudsigterne for en af Sjællands alt for få fuglestationer.

